

БАРАНІВСЬКИЙ Василь Федорович,

д-р філос. наук, професор,
академік НАН ВО України,
м. Київ, Україна

ДЖЕРЕЛА ТА ЧИННИКИ ПЕРЕМОГИ УКРАЇНЦІВ У РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

Сучасна російсько-українська війна, по-суті, вже вийшла на загально-цивілізаційний рівень. На цю війну впливають об'єктивні закони різного рівня: найперше – загально-цивілізаційні. Один з них – об'єктивний закон глобалізації світових відносин; другий об'єктивний закон – рух народів світу до самовизначення та створення незалежних національних держав. З другим – пов'язані національно-визвольні революції та війни, розпад імперій (зокрема й СРСР) тощо, створення національних держав (в Європі, Америці та інших регіонах світу). Більшість народів світу вже завершили процес створення таких держав. І, як показує історичний досвід та стверджують науковці, саме такі держави є найбільш життєздатними в світовому процесі. Українці, як титульна нація України, мають свою давню історію, свої історичні землі, культуру, певні традиції державності тощо, століттями боролися та продовжують боротися за свою незалежність та державність. А тому мають перспективу, за ними – правда, а відповідно і перемога. До об'єктивних чинників перемоги слід віднести й такі, як рівень економічного, наукового, соціально-політичного та морально-психологічного і воєнного потенціалів держави. Аналіз нього стану є предметом окремого розгляду. В свою чергу реалізація названих потенціалів залежить від низки суб'єктивних чинників. До таких чинників найперше належать: здатність економіки та науки забезпечити функціонування суспільства в умовах війни, стан та рівень морально-бойового духу населення та війська, рівень військово-політичного та військового управління в період війни.

Окрім об'єктивних чинників на процес націєтворення та державотворення впливають і чинники, що пов'язані із зовнішнім щодо України се-

редовищем. Зокрема, це вплив інших держав та народів. Так, найбільшим споконвічним ворогом українців була і залишається Московія (Росія) з її варварськими традиціями – нападати, грабувати, убивати, підкорювати інші народи та землі. Сьогодні агресія Росії проти України продовжується та набула особливо жорстокої форми – збройної війни. Російська Федерація (РФ) – сьогодні остання в світі імперія яка, згідно світових тенденцій та прагнень народів, обов’язково розвалиться на національно-етнічні складові. І цей процес, як бачимо, вже розпочався.

В умовах загрози розпаду агресивність російських імперіалістів на чолі з Путіним посилилась. Вони побачили в прагненні українців до незалежності загрозу своєму існуванню. А тому вирішили підкорити та знищити Україну. Для реалізації цього замислу використовують всі можливі сили та засоби: ідеологічні, політичні, економічні та психологічні диверсії; збройні сили; збройне та політичне знищення нашої економіки тощо. З метою знищення українців, як нації, спланували та проводять на тимчасово окупованих територіях «денацифікацію». Знищують свідомих українців, забороняють українську мову, культуру, традиції, принижують національну гідність українців, переконують, що такої нації немає і не може бути. Для цього особливий удар наноситься по українській культурі та освіті. Знищені сотні, тисячі закладів освіти та культури, насильно впроваджується російська мова та культура, діти (генофонд українців) вивозяться в різні регіони РФ. Як оцінив сучасний американський історик Тімоті Снайдер «Війна України та Росії – це війна за ідеї та людей, яку РФ вже програла». Росія має усвідомити, що у розв’язаній нею злочинної війни не може бути перемоги. Про це також заявив президент ФРН Франк-Вальтер Штайнмаєр у виступі до роковин повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Але очевидно, що війна ще буде продовжуватися до повної перемоги України.

Характерною ознакою та надзвичайно важливим чинником, що визначає перемогу України у війні, є підтримка прогресивних сил всього світу. Україну підтримують ООН, Європейський Союз (ЄС), НАТО, багато інших держав та організацій. Про це є багато інформації і вона дуже переконлива.

Є потреба привернути увагу до глибшого усвідомлення впливу духовного (ідеологічного) чинника на війну та подальшу розбудову України.

Цьому допоможе культурологічний підхід. Культурологічний підхід до аналізу процесів суспільного розвитку стає все більш актуальним в сучасній науковій думці. Очевидно, це явище обумовлюється новим баченням та усвідомленням ролі культури у розвитку людства, нації, іншої соціальної спільноти. Наприклад, як зазначав відомий український філософ В. С. Горський, в історико-філософському аналізі «...є суттєвим урахування ролі, що її в історії нації відіграє культура, формуючи потенціал життєвої активності народу, яка консолідує його в ім'я досягнення жаданих змін в усіх сферах суспільного життя. Цей потенціал становить сутність явища, яке ми називаємо духом нації. Дух виступає як ідея, що визначає, спрямовує життя нації, втілює той найвищий смисл, що скріплює життя людей, об'єднує їх у межах національної культури»¹.

На дух нації, її духовний потенціал суттєво впливають релігії та церкви. Так УПЦ МП, тривалий час на теренах України була знаряддям духовного поневолення українського народу, в роки Незалежності України активно пропагувала та насаджувала ідеологію «руського міра», по-суті підкорення українців кремлівській імперській державі. Сьогодні абсолютна більшість українців не сприймає настанов та віровчення цієї церкви, розуміє її ворожість для України. Очевидно, що настав час заборонити законом її діяльність в Україні. І для цього є всі підстави. Перевірки цієї церкви в різних містах України в 2023 році, виявлені факти антидержавної, проросійської діяльності в різних парафіях, окремих священнослужителів, а також висновки авторитетної комісії створеної за рішенням РНБО України від 01.12.2022 р. №820/2022 та відповідного Наказу Державної служби з етнополітики та свободи совісті від 23 грудня 2022 року №Н-39/11 була проведена експертиза документів та діяльності УПЦ МП, в загальних висновках якої записано, що ця церква залишається підлеглою складовою частиною Російської православної церкви та не має власної канонічної суб'єктності, не знайдено жодних ознак самостійності (автокефалії) цієї церкви. Тобто релігійний центр цієї церкви знаходиться за кордоном². Таким чином, в умовах війни вона має бути заборонена Законом України. Тож далі справа – за Верховною Радою України та Президентом України. Велике значен-

1 Горський, В. С. Філософія в українській культурі: (методологія та історія). Філософські нариси. К.: Центр практичної філософії, 2001. 236 с. С. 18.

2 Баранівський, В. Ф. Джерела та фактори перемоги українців у російсько-українській війні. / Матеріали науково-практичної конференції "Проблеми економічного і духовного життя України в умовах російської агресії та означення головних шляхів їх вирішення". К.: ВНЗ "Національна академія управління", 2023. 157с. С. 11–15.

ня має правильне розуміння цього питання та підтримка прогресивних сил за кордоном України.

Особливо, як значний чинник перемоги, заслуговує на врахування та оцінку система української освіти, науки та культури³. Не випадково у війні РФ намагається знищити українську культуру, принизити українську мову та перекреслити українське мистецтво.

Дякуючи освітянам, науковцям та працівникам культури українське суспільство впродовж 33 років незалежності отримало достатньо високий рівень культури, духовності, патріотизму, морально-психологічної стійкості, що особливо проявилось на початку військової агресії. Ворог не очікував на активний спротив українців, розраховував на швидку перемогу. По-різному реагували українські державні органи управління. Дехто, очевидно, був розгублений і тільки під впливом суспільних настроїв включився в активну управлінську роботу. Проявився дух раніше пригніченого Московією українського народу, що переважає в усіх випадках дух гнобителя-москаля та його війська. В умовах Незалежності українці відчували дух свободи,

перспективу до кращого життя. І цей дух створив основу їхньої незламності та волі до перемоги.

Таким чином, дух українського народу та його Збройних Сил як ніколи високий та спрямований на перемогу. Все ж сьогодні на рівні суспільства та держави, на наш погляд, для зміцнення єдності суспільства необхідно посилити роль державної ідеології⁴, національно-патріотичного виховання, формування в молоді духу патріотизму, готовності захищати Батьківщину від ворога.

Важливим чинником консолідації українського суспільства та держави залишається боротьба на всіх рівнях проти корупції, казнокрадства, зневаги певних осіб до вимог моралі та права.

DOI: 10.51587/9798-9917-51957-2025-025-75-78

3 Баранівський, В. Ф. Освіта – фактор духовності та суспільної злагоди в Україні // Всеукраїнська науково-методична конференція "Сучасний стан вищої освіти в Україні: проблеми та перспективи". К. : ВЦ "Київський університет", 2000. С. 37–39.

4 Баранівський, В. Ф. Ідеологія як фактор толерантності та єднання українського суспільства Матеріали XVIII Науково-практичної конференції "Толерантність як цивілізаційна ознака сучасного демократичного суспільства". Київ, ВНЗ «НАУ», 2019. С. 29–32.